

A AXENDA 21 ESCOLAR GALEGA: EDUCAR NA SOSTIBILIDADE

Mª José Campello Navarro
Francisco Gallego Fouz
Andrés Lamas Seco
Mª José Leira Ambrós
Mª Amelia Peralta Bejarano
Teodosio Ramírez Jorquera
Rafael Vázquez Peña

CENTRO DE TRABALLO: IES CONCEPCIÓN ARENAL FERROL

No ano 1992 celebrouse en Río de Xaneiro O Cumio da Terra, no que se elaborou a Axenda 21, un plan de traballo que ten como fin avanzar cara á sostibilidade en diferentes ámbitos socioeconómicos, ecolóxicos, políticos e educativos. A Axenda 21 Escolar é un programa pensado para facilitar a implicación dos centros educativos na educación para a sostibilidade, coa finalidade de imaxinar e de construír un mundo mellor e máis sostible, comezando pola intervención no noso contorno máis inmediato, que son os centros educativos.

A súa fundamentación é educar para a sostibilidade. A meta sería a capacitación das persoas para que poidan tomar decisións e actuar de forma compatible co desenvolvemento sostible, ben no ámbito persoal, ben no ámbito social. Isto quere dicir que a educación para a sostibilidade pretende basicamente que as persoas poidan ser capaces de comprender e valorar a relación existente entre as decisións que toman e a transcendencia delas para o logro ou a evolución cara a un desenvolvemento sostible, e que en consecuencia poidan ter tamén capacidade e recursos para actuar de maneira coherente.

Neste contexto, a escola como institución básica no proceso educativo ten unha función estratéxica e os propios centros educativos parecen un lugar idóneo para aprender a vivir de maneira sostible na práctica diaria.

No ano 2004 púxose en marcha, impulsado pola Consellería de Medio Ambiente da Xunta de Galicia, un proxecto piloto para comezar coa implantación de Axendas 21 Escolares en Galicia (A21-EG). O entón chamado Centro de Desenvolvemento Sostible, dependente da Consellería de Medio Ambiente, encargou a un equipo de profesores da Universidade de Santiago a elaboración do material didáctico necesario e convocou 16 centros educativos para iniciar no curso 2004/2005 o proceso de implantación da A21-EG, que tivo continuidade nos seguintes cursos académicos.

No curso 2006/2007 o IES Concepción Arenal de Ferrol foi un dos 25 centros de Galicia que se incorporaron ao programa A21-EG, sendo no curso 2007/2008 40 centros os que participamos. No primeiro curso comezamos a fase previa de implantación da A21, na que un grupo de profesores, que o ano anterior estivo participando nun Proxecto Comenius I titulado Modelo Europeo de Xestión de Residuos na Escola, intentou crear as condicións necesarias para que o centro educativo se decidise implicar na Axenda 21. O propósito desta fase era

Imaxe do hall do instituto co anuncio dunha reunión do Comité Ambiental

sensibilizar e suscitar o interese do profesorado e do Consello Escolar. Durante o curso, constituíuse o Comité Ambiental e fíxose unha revisión curricular e da xestión do centro. Ao mesmo tempo seguiu a traballar no tema dos residuos e púxose a funcionar a recollida selectiva, aínda que con moitas dificultades. Xestionáronse, así mesmo, os residuos dos laboratorios, xa que tiñamos unha cantidade importante deles, xerados nos Ciclos Formativos de Química que se imparten no centro, e puxéronse as bases para o aforro de papel nas distintas actividades educativas.

No curso pasado comezamos a segunda fase de implantación da A21: sensibilización e motivación, na que o noso obxectivo fundamental era que a A21 pasase a ser un proxecto do centro. Ao comezar o curso iniciamos unha campaña de divulgación e motivación cara á A21-EG na comunidade escolar, dirixida tanto a alumnos e pais como profesores e PAS, con distintas actividades como proxeccións no vestíbulo do centro, explicación do programa nas titorías da ESO, Claustro, Consello Escolar, Comisión de Coordinación Pedagóxica, etc. Constituíuse de novo o Comité Ambiental, con moita máis participación de alumnos, pais e profesores. Como resultado dos seus traballos, ao rematar do curso elaborouse unha proposta de Política Ambiental do centro e deseñáronse una serie de accións para mellorar a xestión do centro desde o punto de vista medioambiental. As distintas actividades da A21 foron levadas a todos os órganos do centro ao longo do curso.

A A21 tamén se levou á práctica docente. Nas materias de Física e Química e Matemáticas fíxose unha estimación do consumo de auga no centro. Na materia de Ciencias da Terra e do Medio Ambiente e Ciencias Naturais elaboráronse as preguntas dun Trivial Medioambiental que se preparou para a xuntanza de centros de A21 da zona que tivemos no mes de maio e que será empregado como material nas Titorías da ESO. Nas materias de Ciencias Naturais e nas distintas linguas que se estudan no centro elaboráronse unhas fichas para a rotulación das árbores dos nosos xardíns. Tamén se traballaron distintos aspectos nas materias de Educación Física e Xeometría da Arte do Bacharelato de Artes.

Os nosos puntos fortes deste curso foron:

- Alto grado de participación do alumnado.
- A satisfacción coas tarefas realizadas, tanto entre profesores como entre alumnos.
- O funcionamento do Comité Ambiental

E algún dos nosos puntos débiles:

- As canles de comunicación no centro non son suficientemente fluídas. Ás veces tivemos problemas porque a información non chegaba de forma axeitada.
- Conseguir a implicación da maioría do profesorado.
- Excesiva “titorización” por parte dos profesores en relación coas iniciativas dos alumnos.

Tentaremos mellorar todo o anterior e completalo cunha nova fase da A21-EG, a fase de diagnose e planificación, que imos desenvolver neste curso e na que seguiremos á procura de que toda a vida do noso centro sexa compatible cos principios do desenvolvemento sostible.

Bibliografía:

<http://a21.medioambiente.xunta.es/escolar/>

A Axenda 21 Escolar Galega. Consellería de Medioambiente. Xunta de Galicia. 2004